

Marina ILIĆ¹

Teškoće pojmovnog određenja sukoba u Hrvatskoj 1991-1995.

Sažetak

Iako ih istraživači vrlo često smatraju trivijalnim i nepotrebnim, faze definisanja predmeta istraživanja i pravilno teorijsko-metodološko postavljanje studije, predstavljaju jedini osnov za valjanu operacionalizaciju. Evidentno je da različiti nazivi i kvalifikacije sukoba u Hrvatskoj od 1991. do 1995. godine donose brojne naučne, ali i društvene probleme koji su direktna prepreka, ionako krhkom procesu pomirenja i suočavanja sa prošlošću. Cilj ovog rada je da ukaže na teškoće koje se javljaju prilikom pojmovnog određenja ovog sukoba, kao i da ukaže na probleme koji nastaju nepoštovanjem osnovnih metodoloških pravila definisanja predmeta istraživanja.

Ključne reči: Definisanje – Pojam - Operacionalizacija – Rat – Agresija - Sukob u Hrvatskoj – JNA.

Konceptualni i problemi definisanja se često smatraju dosadnim, trivijalnim i nepotrebnim. Čini se da se u savremenoj nauci cene isključivo kvantofrenija, anketomanija i ogoljeni empirizam, pa saznavno-teorijski i epistemološki problemi retko privlače pažnju istraživača.² Faktografska opsesija u drugi plan smešta pitanja ispravnog definisanja predmeta istraživanja, koje predstavlja neophodnu fazu svakog kvalitetnog naučnog istraživanja, jer od ispravnosti definicije zavisi dalja operacionalizacija istraživanja, kao i izbor indikatora pojave koja se istražuje.

¹ Autorka je studentkinja doktorskih studija Univerziteta Lil 2 u Francuskoj (marina.ilic.fpn@gmail.com).

² Branislava Knežić, „Od definicije do operacionalizacije, sa osvrtom na istraživanje nasilja“, u *Temida*, mart 2004, Vol. 7, No. 1, p. 45.

Osnovni problem kojim se bavi ovaj tekst odnosi se na veliki broj određenja sukoba u Hrvatskoj od 1991. do 1995. godine, koji su prisutni u domaćoj i stranoj literaturi koja je obrađivala ovu temu. „Domovinski rat“, „rat za nezavisnost Hrvatske“, „velikosrpska agresija“, „rat u Krajini“, „građanski rat u Hrvatskoj“, „rat za jugoslovensko nasleđe“, „oružana pobuna“, „rat za očuvanje suvereniteta i teritorijalnog integriteta Jugoslavije“, „etnički sukob“. Sve su to odredice kojima se određuje isti istorijski događaj, što sukob u Hrvatskoj čini jedinstvenim slučajem u savremenoj svetskoj istoriji, a istraživačima znatno otežava posao. Generalna hipoteza ovog rada je da nepostojanje jedinstvene definicije sukoba u Hrvatskoj stvara naučne probleme iz kojih potom proizilaze i društveni, misleći, pre svega, na prepreke pomirenju i suočavanje sa prošlošću.

U prvom delu teksta objasnićemo važnost ispravnog definisanja predmeta istraživanja, pravila koja se u tom procesu moraju u poštovati i teškoće koje u istom nastaju. Drugi deo teksta baviće se naučnim i društvenim problemima koji nastaju zbog nepostojanja jedinstvene kvalifikacije sukoba u Hrvatskoj, a u trećem delu ćemo kritički razmotriti postojeće definicije i određenja kako bi u zaključku mogli da dođemo do jedne odgovarajuće, ili bar jednog šireg, solidnog polja odakle bi se moglo početi sa naučnim istraživanjem samih uzroka sukoba u Hrvatskoj, učesnika, umešača, motiva, ciljeva, interesa i njegove emotivno-ideološke pozadine.

Neke smernice i značaj ispravnog određenja predmeta istraživanja

Proces pojmovnog određenja koji se odvija kroz postupke definisanja i redefinisiranja, predstavlja bitan deo procesa samog naučnog saznanja.³ Centralni problem u društvenim naukama jeste problem definisanja pojava, stvari, odnosa i procesa, jer su one složenije, višedimenzionalnije, dinamičnije i promenljivije u odnosu na pojave i procese prirodnih nauka. Ovaj problem je deo šireg spora koji logičari vode još od Platona i Aristotela, a tiče se problema univerzalija, koji naučnike deli u dve grupe: nominaliste i esencijaliste. Svaka nauka koristi pojmove koje smatramo univerzalnim: „planeta“, „kiseonik“, „zakon“, „religija“, itd., a koji se razlikuju od individualnih pojmova. **Nominalisti** se ne vezuju za pojmove, smatrajući ih isključivo sredstvima za objašnjenje ili opisivanje stvarnosti, ističući da oni ne označavaju *suštinu* pojave i da ih možemo

³ Slavomir Milosavljević, Ivan Radosavljević, *Osnovi metodologije političkih nauka* (Beograd: Službeni glasnik, 2006), 150.

slobodno redefinisati ili zameniti novim kada god je to moguće.⁴ **Esencijalisti**, sa druge strane, bave se suštinskim smislom termina, pa je za njih i odredba koju koriste zapravo nužan preduslov naučnog istraživanja. Viši pojam kojima se određuje skup ili klasa pojava, nije samo instrumentalija, već i realno postojeći entitet koji se može istraživati, i koji, u stvari, predstavlja *suštinu* date pojave.⁵

Karl Poper smatra da opredeljenje za jednu od postojećih logičkih struja nužno određuje i naše metodološko stanovište. Tako ističe da su metode prirodnih nauka u suštini nominalističke, dok društvene nauke moraju biti na stanovištu metodološkog esencijalizma.⁶ Definisane samo po sebi predstavlja stavljanje granica među pojave, i što je ta granica jasnija i vidljivija, to je definicija bolja. Međutim, taj njen kvalitet je ujedno i njen veliki nedostatak, jer „*statička forma definicije izdaje dinamičku prirodu društvenog procesa*“.⁷ Zato Poper, sledeći Aristotela, ističe važnost esencijalističkog stanovišta u društvenim naukama, jer ono uzima promene kao ostvarenje ili razvijanje potencijala skrivenih u suštini.

Konkretne implikacije ovakvog metodološkog stanovišta očituju se i u pojmovnom određenju sukoba u Hrvatskoj 1990-1995. Naime, sam sukob u Hrvatskoj nije lako definisati jer je tokom svog trajanja prolazio kroz različite faze, stepene nasilja, organizovanosti, da bi se paralelno sa tim procesima menjali i sami akteri sukoba, spoljni faktori i umešaći. Osnovni problem koji se postavlja pred istraživača kada treba da jasno i precizno definiše ovaj sukob, jeste jednostranost svih postojećih definicija kojima se najčešće brani ustanovljeni, zvanični, državni diskurs. Isti problem se javlja i prilikom određivanja uzroka koji su doveli do sukoba u Hrvatskoj. Na istraživačkoj sceni figuriraju (uz nekoliko izuzetaka) uglavnom pristrasne, neobjektivne studije i radovi koji su u službi postojećeg diskursa.⁸

Suverena vladavina određenih pojmova sprečava da se pojave neki novi, drugačiji pojmovi koji bi bacali novo svetlo na određeni događaj. Ovakav pojmovni autoritarizam prosiće iz generalnog stanja nauke danas, polazeći od njenih teorija koje „ušančene“ iza

⁴ Karl Poper, *Beda istoricizma* (Beograd: Dereta, 2009), 37-43.

⁵ Ibid.

⁶ Ibid., 39.

⁷ Đuro Šušnjić, *Znati i verovati*, (Beograd: Čigoja štampa, 1995), 39-40.

⁸ Nekoliko primera dobrih studija o ratu i uzrocima rata u Hrvatskoj 1990-1995. Filozofija i društvo 6, „*Teorijske pretpostavke razumevanja raspada Jugoslavije*“ (Beograd: Institut za filozofiju i društvenu teoriju), Ivo Goldstein, *Hrvatska 1918-2008* (Zagreb: Novi Liber, Europress Holding, 2008), Dejan Jović, *Jugoslavija – država koja je odumrla. Uspion, kriza i pad četvrte Jugoslavije* (Zagreb: Prometej, 2003), Radmila Nakarada, *Raspada Jugoslavije* (Beograd: Službeni glasnik, 2008), Susan Woodward, *Balkan Tragedy – Chaos and Dissolution after the Cold War* (Washington: The Brookings Institution). Pavle Levi, *Raspada Jugoslavije na filmu. Estetika i ideologija u jugoslovenskom i postjugoslovenskom filmu* (Beograd, XX vek, 2009).

zidina svojih epistemoloških pozicija, nemaju nameru da međusobno sarađuju kako bi zajedno doprinele napretku i razumevanju sveta. U međunarodnim odnosima je realizam dugo imao preimućstvo, smatrajući sebe jedinim i neprikosnovenim pogledom na međunarodni svet, dok miran završetak Hladnog rata nije negirao njegovu supremantiju. Neki događaj možemo razumeti samo ako ga posmatramo kroz pojmove uvek druge teorije, jer svaka teorija nudi drugačiju sliku o svetu oko nas. Nijedna teorija do sada, ma koliko se trudila da dokaže suprotno, ne može tvrditi da je u stanju da objasni celokupnu realnost. Onoga trenutka kada proglasi ekskluzivno pravo na objašnjenje svega, ona postaje pogrešna.⁹

Određivanje pojma, smatra Šušnjić, nije samo posao lingviste, ili stvar dogovora ili konvencije, već je određen teorijom i iskustvom.¹⁰ Ako pojam nije vezan za kontekst, bilo da je on teorijski ili istorijski, ostaje neodređen.¹¹ Jedan pojam u različitim istorijskim periodima ili društvenim kontekstima može imati različito značenje i vrednosnu težinu. Zato prilikom definisanja istraživač mora imati na umu da obrazovati pojam o jednom predmetu znači shvatiti suštinske odredbe tog predmeta, jer je pojam, u suštini, celovita zamisao određenog predmeta pomoću zamišljanja njegovih bitnih odlika.¹²

Važnost ispravnog predmetnog određenja proizilazi iz činjenice da iz predmeta istraživanja nužno proizilaze ciljevi istraživanja, hipoteze, indikatori i metode prikupljanja i obrade podataka. Dakle, o ispravnom teorijskom i terminološkom zasnivanju predmeta zavisiće i njegova operacionalizacija. Samo operacionalno određenje pojave je potrebno uklopiti u teorijsko, a rezultati dobijeni empirijskim istraživanjem su validni samo u granicama datih definicija i korišćenih teorija. Izloženo upozorenje mnogi naučnici shvataju vrlo olako, ne uviđajući opasnosti i probleme koje neispravno određenje predmeta stvara, ne samo u nauci, već i u praksi, kada su sami međuljudski odnosi u pitanju.

⁹ Karl Jaspers, *Way to Wisdom: An Introduction to philosophy*, Second edition (New Haven: Yale University Press, 2003), 24.

¹⁰ Đuro Šušnjić, *Metodologija* (Beograd: Čigoja štampa, 2004), 44.

¹¹ Ibid.

¹² Milosavljević, Radosavljević, 144.

Naučni i društveni problemi proistekli iz neodgovarajućih definicija sukoba u Hrvatskoj 1991-1995.

Terminološki determinizam zastupljen u bivšim jugoslovenskim republikama i u redovima velike većine istraživača sukoba u Hrvatskoj, stvara ne samo naučne, već i društvene probleme koji stoje na putu pomirenja nekada žestoko zaraćenih nacija. U prethodnom delu smo objasnili kako određenje predmeta istraživanja utiče na njegovu valjanu operacionalizaciju, pa ćemo u ovom delu istaći najvažnije probleme koji proizilaze iz ovih grešaka.

Analizirajući postojeću domaću i stranu literaturu moguće je identifikovati najmanje devet konceptualno različitih određenja sukoba u Hrvatskoj. Osnovni problem koji se postavlja pred mladog istraživača podrazumeva valjano kvalifikovanje sukoba koji istražuje. Međutim, odluči li se za neku od postojećih, naročito onih koje prevladavaju u državnom diskursu Republike Hrvatske i Republike Srbije, rizikuje da njegovo istraživanje, kao i on sam, budu automatski „etiketirani“ kao „ustaška propaganda“, „velikosrpska agresija“, „strano plaćeništvo“ i sl.

Isključivost određenih pojmova o sukobu u Hrvatskoj, kao i rigidnost onih koji ih koriste, utiču na dalju stigmatizaciju i demonizaciju jednog naroda i jednog krivca za nasilni sukob koji se odigrao 1991-1995., pa sledstveno nastaju i studije koje imaju ovakav karakter. Najčešće u službi odbrane zvanične ideologije i interpretacije događaja, ovakvi „naučnici“ i ovakve „studije“, nastale iz neispravnog terminološkog određenja, vrlo su jednostrane i opasne, naročito ako se koriste kao literatura za nastavu iz istorije u osnovnim i srednjim školama.¹³ Od ovih „istraživanja“ jedino su gore fatalističke studije, kao na primer ona Roberta Kaplana „Balkanski duhovi“, gde krivicu za nasilne sukobe širom Jugoslavije pripisuje isključivo „grešci u balkanskom kodu“.¹⁴

Više puta smo napomenuli da definicija predmeta istraživanja određuje hipoteze, indikatore, ciljeve i metode istraživanja. Naučni problem koji nastaje odabirom neke od postojećih, pristrasnih, neobjektivnih definicija uvodi istraživača u teorijsku „klopku“, navodeći ga da svoj rad teorijski zasnuje isključivo na jednoj od postojećih teorija koje se

¹³ Analize udžbenika i školskih programa za istoriju u osnovnim i srednjim školama u Srbiji i Hrvatskoj su brojne. Videti: Ivan Balta, „Promjene u školskom sustavu za srpsku narodnosnu zajednicu u Hrvatskoj (1991-2011) s posebnim osvrtom na nastavu povjesti i na školske sustave u Hrvatskoj u XIX i XX stoljeću“, u *Srpsko-hrvatski odnosi u XX veku – Dvadeset godina od početka rata* (Novi Sad: Centar za istoriju, demokratiju i pomirenje, 2011), 195-211. Mira Radojević, „Raspad Jugoslavije u udžbenicima istorije“, u *Srpsko-hrvatski odnosi u XX veku – Dvadeset godina od početka rata* (Novi Sad: Centar za istoriju, demokratiju i pomirenje, 2011), 211-223.

¹⁴ Robert Kaplan, *Balkanski duhovi* (Beograd: Dan Graf, 2004).

bave uzrocima međunarodnih sukoba, realizam, liberalizam ili konstruktivizam. Iako je teorijski monizam uniforma velike većine teoretičara, ali i praktičara međunarodnih odnosa već više od nekoliko decenija, sve su glasniji zagovornici teorijske sinteze. Ne postoji dovoljno dobar argument za pretpostavku po kojoj samo jedan teorijski pravac može da objasni celovitost, dinamiku, kompleksnost jednog međunarodnog sukoba.

Teorijska sinteza se dešava, jer kompleksnost većine događaja međunarodne politike zahteva analizu višestruke uzročnosti. Mnogi od većine uspešnih priloga teoriji međunarodnih odnosa počivaju na njoj. Robert Kohejn je 1984. spojio realizam (teorija hegemonске stabilnosti) i teorije režima kako bi objasnio saradnju nakon rata. Skoro svaki član skorije generacije teoretičara sigurnosti, predvođenih Stivenom Voltom, Džekom Snajderom, Stepanom Van Everom i Berijem Buzanom i njegovim kolegama, kombinuju moć i namere kako bi objasnili formiranje saveza, imperijalizam, rat i globalnu strukturu. Sinteza je posebno važna za one koji veruju da bi teoretičari međunarodnih odnosa trebalo da budu vođeni problemom, a ne teorijom.

Bez teorijske sinteze nema napretka u objašnjavanju međunarodnih događaja i odnosa. Opredelimo se za određenje sukoba u Hrvatskoj kao agresije ili rata za promenu AVNOJ-evskih granica, opredelili smo se i za teorijsku poziciju realizma, po kojoj sukobi nastaju zbog nejednake raspodele moći, osvanja ili zadržavanja vlasti i teritorija i sl. Ako, pak, definišemo sukob kao etnički, opredelili smo se za opciju socijalnog konstruktivizma koji ideje, identitete, strahove, simbole i propagandu uzimaju za osnovne uzroke bilo kog sukoba u svetu.

Društveni problemi koji nužno proističu iz navedenih naučnih, mogu se posmatrati kao osnovna prepreka pomirenju i suočavanju sa prošlošću. Predsednici Republike Hrvatske i Republike Srbije su se u više navrata, prilikom obeležavanja značajnih godišnjica i prisustvom na komemoracijama, izvinili u ime svojih država za počinjene zločine u ratnim sukobima. Međutim, utisak je da ni oni sami ne znaju za šta se izvinjavaju, jer nezavisno od ličnog mišljenja koje imaju o sukobu u Hrvatskoj, oni zastupaju zvanične, državne verzije događaja tokom prve polovine devedesetih godina, a koji su, možemo se složiti, dijametralno suprotni. U razgovorima sa predsednikom Republike Hrvatske, Ivom Josipovićem i premijerom, Zoranom Milanovićem, na pitanje kako bi okarakterisali prirodu sukoba na prostoru Hrvatske od 1990. do 1995. godine, odgovor je glasio da je to bila agresija. Sa druge strane, bivši predsednik Republike Srbije, Boris Tadić, ima drugačije mišljenje. Zaključak koji se nameće je da zvanični diskursi, koji nastaju ili bivaju potkrepljeni pomenutim jednostranim studijama o sukobu, značajno

slabe efekat javnih izvinjenja koje visoki državnici upućuju na komemorativnim i sličnim skupovima. Sledstveno, i proces pomirenja tako ne dobija dovoljan zamah i jačinu.

Sa druge strane, različite verzije događaja, različite kvalifikacije istog događaja i njihova neobjektivnost utiču na to da zvanični odnosi između Srbije i Hrvatske često dospevaju u pat poziciju, ili neku vrstu vakuma. Njihovo „odmrzavanje“, vraćanje sa nulte tačke iznova i iznova, tako, prvenstveno zavisi od volje, želje i ličnosti lidera ovih dveju država. Zbog toga je neophodan zajednički napor istraživača iz Hrvatske i Srbije ka dolaženju do jednoobrazne, ili makar, približne analize sukoba. U tom svetlu, značajno je pomenuti inicijativu pod nazivom „*Dijalog povjesničara-istoričara*“, koja je okupila oko 250 naučnika u cilju ukidanja falsifikata, mitova i prevladavanju stereotipa.¹⁵

Zvanični diskursi su, istina, jaki i duboko ukorenjeni u svest pojedinca, naročito ako se temeljno grade i svesrdno podržavaju. Međutim, ideje i ideologije nisu nepromenljive, što je miran završetak Hladnog rata i pokazao. Možda se primer može smatrati kao ironija, ali i sam početak sukoba na prostorima bivše Jugoslavije pokazuje kako se iz disurksa mira, sloge, bratstva i jedinstva, vrlo brzo prešlo na mržnju i bratoubilački rat. Postojeća nepodudarnost hrvatske i srpske verzije događaja na prostorima Hrvatske u prvoj polovini devedesetih godina XX veka, omogućava da mitomanija, ratni zločinci, vođe paravojnih formacija u sukobima, imaju širok prostor u svesti ljudi koji ih doživljavaju kao heroje i branitelje nacije. Mlade generacije koje rastu uz snimke sa ratišta, Arkana, Mladića, Gotovine, svakako ne predstavljaju dobru početnu poziciju na putu koji bi trebalo da vodi ka pomirenju, razumevanju i toleranciji.

¹⁵ http://www.cpi.hr/hr-6952_6_dijalog_povjesnicara_istoricara.htm (14. 08. 2012.)

Razmatranje postojećih kategorizacija sukoba u Hrvatskoj

Pitanje koje ovaj rad, pored mnogih koji su pisani na sličnu temu, otvara, nije ni malo lako i namera njegovog autora nije da da konačan sud o tome kako treba kvalifikovati sukob u Hrvatskoj 1991-1995. Kada se govori o ovom sukobu, evidentno je da postoji puno otvorenih pitanja kojima se bavila studija Mileta Bjelajca i Ozrena Žuneca.¹⁶ Za ovo pitanje je najzačajniji odeljak te studije „Priroda rata i njegov politikantsko-legalni karakter“, u kojem istraživači izlažu definicije srpske i hrvatske strane o prirodi sukoba u Hrvatskoj, ističući u zaključku da obe, iako dijametralno suprotne, nalaze svoje zasnivanje u činjenicama i zakonu.¹⁷

Odredimo li sukob 1991-1995. kao agresiju Srbije na Hrvatsku, teško da bi onda mogli da argumentujemo tu tvrdnju, bar kada se govori o prvim godinama rata. Međunarodno-pravno gledano, jedna država ne može da izvrši agresiju nad sopstvenom teritorijom, tako da o agresiji ne može biti reči sve do trenutka kada Republika Hrvatska nije postala međunarodno priznata država. Takođe, na umu se moraju imati i činjenice o stranama u sukobu, a to do zvaničnog postojanja JNA nije mogla biti Srbija. Najčešći argument protiv ovakve tvrdnje glasi da je evidentno da je JNA bila pod uticajem Slobodana Miloševića i da je radila na ostvarivanju njegove politike i njegovih ciljeva. Međutim, zaboravlja se vrlo često da Milošević nije tako lako mogao da kontroliše generale u JNA, kao i to da su, samim tim što su u vrhu simbola Jugoslavije, bili tvrdokorni komunisti i prvrženi ideji jugoslovenstva. Ovde se ni na koji način ne pokušava relativizacija Miloševićevog udela i odgovornosti za sukobe na prostorima Hrvatske, već napor da se istaknu neki faktori i činjenice koji se često zanemaruju ili nedovoljno istražuju.

O sukobu u Hrvatskoj kao borbi za očuvanje Jugoslavije, smatra se, ne može biti govora, jer je svim stranama u sukobu bilo više nego jasno da se, nakon neuspele akcije JNA u Sloveniji, Jugoslavija ne može očuvati u granicama iz Ustava 1974. godine. Iz tog razloga je možda i ispravnije reći da je sukob u Hrvatskoj bio rat za promenu granica koje su bile zagarantovane pomenutim Ustavom, jer Srbija njima nije bila zadovoljna, smatrajući da veliki broj pripadnika srpskog nacionalnog opredeljenja ostaje izvan matice. Međutim, ovakva definicija sukoba je suviše realistična, i ne obuhvata u sebi

¹⁶ http://www.centerforhistory.net/images/stories/pdf/rat_u_hrvatskoj.pdf (14. 08. 2012.)

¹⁷ Ibid., 14.

elemente straha, propagande, bezbednosne dileme koje koristi konstruktivizam, a koji su evidentno bili prisutni i jedni od faktora izbijanja ovog sukoba.

Zasnivajući mit Jugoslavije, ideja o troimenom narodu, brzo je napuštena, a prazan prostor koji je nastao nije popunjen novim sadržajem. Umesto toga, politička elita Druge Jugoslavije nije puno pažnje poklanjala jugoslovenskom identitetu, te je smatrala su Tito, Komunistička partija Jugoslavije i parole „bratstva i jedinstva“ dovoljne osnove za njegovo stabilno održanje, uz istovremeno ignorisanje nacionastičkog pitanja. U trenutku kada su ta dva stuba nestala, a autoritarna politička kultura sprečila stvaranje novog sloja i novih ideja, na scenu su stupili donji, dugo potiskivani, nacionalizmi, za koje je Balkansko poluostrvo uvek bilo plodno tlo.

Određenje sukoba u Hrvatskoj kao građanskog rata sa elementima etničkog sukoba, čini se kao najpribližnije realnosti, ali opet, može da važi samo za period do kada Republika Hrvatska nije postala međunarodno priznata država. Sa druge strane, definicije kao što su „rat u Krajini“, „oružana pobuna“ ili „rat za nezavisnost Hrvatske“ uslovljena su vremenskim i prostornim određenjeme predmeta istraživanja, koji u nekim studijama i jeste ograničen samo na prostor Krajine, ili koji određuje datum početka sukoba u 1991. ili 1992. godini.

Zaključak

Društvene pojave koje su po svom karakteru vrlo složene, promenljive, dinamične i višeslojne, često izmiču pravilima ispravnog definisanja. Vodeći se ovim „opravdanjem“ naučnici i istraživači bivaju radi da ova „teška“ teorijsko-metodološka pitanja zaobiđu i posvete se isključivo prikupljanju podataka, njihovom klasifikovanju i kvantifikaciji, zaboravljajući pri tom da je dobra teorijska podloga i ispravno određenje pojmova, ključ za dobar, naučni rad. Takav stav nije stran ni onim istraživačima koji se bave sukobom na prostoru Hrvatske od 1991. do 1995. godine, za koji, u zvaničnoj literaturi, postoji više od devet različitih kvalifikacija. Ovakvo stanje dovodi do brojnih naučnih, ali i društvenih problema koji predstavljaju kamen spoticanja procesu pomirenja, toleranciji i suočavanju sa prošlošću. Zaključak koji se može izvući na osnovu analize studija i različitih definicija ovog sukoba, išao bi u pravcu njegove podele na vremenske sekvence, kada su se menjali karakter, intenzitet, nasilnost i akteri. Tako se izbegavaju zamke relativizacije, jednostranosti i površ svega, približava se realnosti i činjenicama, što i jeste osnov svake dobre naučne studije.

Summary

Although researchers are often considered trivial and unnecessary, the definition phase of the research topic and the proper theoretical and methodological setting of the study is the only basis for a valid operationalization. It is evident that the different names and qualifications of the conflict in Croatia 1991 – 1995 are bring many scientific and social problems that represent a direct obstacle to the already fragile process of reconciliation and dealing with the past. The aim of this paper is to highlight the difficulties that arise in the process of conceptual definition of the conflict, as well as to highlight the problems arising from non-compliance with the basic methodological rules defining the research topic.

Literatura

- Galtung, J. (1994) Četiri teze o jugoslovenskoj krizi. *Filozofija i društvo 6, Teorijske pretpostavke razumevanja raspada Jugoslavije*. Beograd: Institut za filozofiju i društvenu teoriju, pp. 25-27.
- Golubović, Z. (1994) Nekoliko teza o teorijskim pretpostavkama za slom Jugoslavije. *Filozofija i društvo 6, Teorijske pretpostavke razumevanja raspada Jugoslavije*. Beograd: Institut za filozofiju i društvenu teoriju, pp. 29-46.
- Hobsbawm, E. (1990) *Nations et nationalisme depuis 1780*. Paris: Gallimard.
- Jaspers, K. (1951) *Way to Wisdom: An Introduction to Philosophy*. Second edition. New Haven: Yale University Press.
- Milosavljević, S. i Radosavljević, I. (2006) *Osnovi metodologije političkih nauka*. Beograd: Službeni glasnik.
- Moravcsik, A. (2003) Theory Synthesis in International Relations: Real Not Metaphysical. *International Studies Review* 5(1): 131-36.
- Poper, K. (2009) *Beda istoricizma*. Beograd: Dereta.
- Poper, K. (2002) *Pretpostavke i pobijanja – Rast naučnog znanja*. Novi Sad: Izdavačka knjižarnica Zorana Stojanovića.
- Tripković, Đ. (1994) Komunisti, nacionalisti i raspad Jugoslavije. *Filozofija i društvo No. 6, Teorijske pretpostavke razumevanja raspada Jugoslavije*. Beograd: Institut za filozofiju i društvenu teoriju, pp. 157-166.
- Šušnjić, Đ. (2004) *Metodologija*. Beograd: Čigoja štampa.
- Šušnjić, Đ. (1995) *Znati i verovati*. Beograd: Čigoja štampa.